

A Kúria a dr. Schmidt Richárd ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Kozik Paula jogtanácsos által képviselt alperes ellen kormánytisztviselői jogviszony jogellenes megszüntetésének megállapítása és jogkövetkezményei iránt a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságnál 22.M.3656/2012. szám alatt megindított és másodfokon a Fővárosi Törvényszék 51.Mf.640.982/2013/5. számú közbenső ítéletével jogerősen elbírált perében az említett másodfokú határozat ellen az alperes felülvizsgálati kérelme és a felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme folytán a 2014. november 26. napján megtartott nyilvános tárgyalás alapján meghozta, és 2014. december 10. napján kihirdette a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a Fővárosi Törvényszék 51.Mf.640.982/2013/5. számú közbenső ítéletét hatályon kívül helyezi, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.M.3656/2012/10. számú ítéletét megváltoztatja, és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek - tizenöt nap alatt - 400.000 (négysszázezer) forint együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási költséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 1.333.000 (egymillió-háromszázharminchéromezer) forint együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s

A felperes 2001. február 20-ától állt köztisztviselői, majd 2010. július 6-ától kormánytisztviselői jogviszonyban az alperesi jogelődnél. A., majd 2007. szeptember 15-étől osztályvezetői munkakört látott el.

Az alperes 2011. április 28-án kelt felmentésével a felperes kormánytisztviselői jogviszonyát a kormánytisztviselők jogállásáról szóló 2010. évi LVIII. törvény (Ktjv.) 8. § (1) bekezdés b) pontja alapján indokolás nélkül, 2 hónap felmentési idővel 2011. június 30-ai hatállyal megszüntette. A munkáltató a felperest 2011. május 13-ától mentesítette a felmentési időn belül a munkavégzési kötelezettség alól. Rendelkezett arról, hogy jogosult 2011. évre időarányosan a cafeteria juttatásra, valamint a jogviszonyban töltött idő alapján 4 havi illetménynek megfelelő végkielégítésre.

A felperes a keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes jogellenesen szüntette meg a kormánytisztviselői jogviszonyát. Hivatkozása szerint a munkáltató intézkedése sértette az 1993. évi XXXI. törvényben kihirdetett emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (Egyezmény) 6. cikkének 1. bekezdésében meghatározott hatékony bírói jogorvoslathoz való jog követelményét. A munkáltató intézkedése rendeltetésellenes volt, az az 1992. évi XXII. törvény (rég Mt.) 4. §-ának (1) és (2) bekezdésébe ütközött, továbbá az Európai Unió Alapjogi Chartájának 1. cikke, 15. cikk (1) bekezdése, 30. cikke, valamint a 47. cikke is sérült.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.M.3656/2012/10. számú ítéletével megállapította, hogy az alperes a 2011. április 28-án kelt felmentésével jogellenesen szüntette meg a felperes kormánytisztviselői jogviszonyát, ezért az az ítélet jogerőre emelkedésének napján szűnik meg. Kötelezte az alperest, hogy fizessen a felperes részére elmaradt illetmény-különbözetként bruttó 5.578.216 forintot, egyéb járandóságként 220.004 forintot és ezen összegek kamatait. Az ítélet szerint az alperes 12 havi illetménynek megfelelő átalánykár címén 5.554.548 forint viselésére köteles a felperes perköltségének megtérítése mellett.

A munkaügyi bíróság ítéletének indokolása szerint a felmentés közlésekor hatályban volt a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontja, amely szerint a kormánytisztviselői jogviszonyt a munkáltató felmentéssel indokolás nélkül megszüntetheti. Ugyanezen törvény 59. §-a meghatározza azt, hogy a kormánytisztviselői jogviszony tekintetében az Mt. 90. § (1) - (4) bekezdéseit és (6) bekezdését, illetőleg a Ktv. 71. § (2) bekezdésének b) pontját nem kell alkalmazni. Ezen jogszabályokból következően az Mt. 4. §-ában foglalt rendelkezések irányadóak.

A bíróság álláspontja szerint az alperes eljárása a felmentéskor hatályos jogszabályoknak megfelelt, azonban megsértette az Mt. 4. §-ában foglaltakat, mivel az a felperes jogos érdekét csorbította, érdekérvényesítési lehetőségét korlátozta. Az, hogy egy munkáltatói intézkedés jogszerű, nem jelenti egyértelműen a rendeltetésszerűségét is.

A bíróság álláspontja szerint a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontjában foglalt jogszabályi rendelkezés jelentősen leszűkíti azoknak az eseteknek a körét, amikor a kormánytisztviselő a siker reményében fordulhat a bírósághoz, és az a felmentés jogszerűségét érdemben el tudja bírálni. A munkáltatói felmentés kapcsán keletkező közszolgálati jogvitákban a felmentés jogszerűtlenségét a kormánytisztviselőnek kell bizonyítania, ez alól kivétel az egyenlő bánásmód követelményének megsértése. A Ktjv. 8. § (1) bekezdése formálisan ugyan nem zárja el a kormánytisztviselőt a bírói út igénybevételeitől, azonban „kiüresíti” azzal, hogy a munkáltató az intézkedését nem köteles indokolni, így a bíróság nem tudja megítélni a döntés alapjául szolgáló tényeket, és azok ok- és jogszerűségét.

Az alperes intézkedése azért is jogellenes, mert a felperes kormánytisztviselői jogviszonyának megszüntetésére akkor került sor, amikor az Alkotmánybíróság a Magyar Közlönyben már közzétette a Ktjv. 8. § (1) bekezdésének alkotmányellenességét megállapító határozatát. Ebben az is rögzítésre került, hogy a törvényhozó azzal, hogy nem szabályozta a munkáltatói felmentés törvényi feltételeit, lehetőséget adott a döntés indokolásának mellőzésére. Az érintettek érdekérvényesítési lehetőségét jelentős mértékben korlátozta, ez pedig az Mt. 4. § (2) bekezdésébe ütközik, és sérti a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét.

A 2007. december 14-én kihirdetett, és az Európai Unióról szóló szerződéssel azonos rangú Alapjogi Charta tartalmazza azoknak az alapvető szabadságoknak és jogoknak a felsorolását, amelyek az uniós polgárokat megilletik. A Charta 30. cikke szerint minden munkavállalónak joga van az indokolatlan elbocsátással szembeni védelemhez. Az Európai Szociális Charta a munkához való részjogosítványként szabályozza a munkavállaló hatékony védelemhez való jogát az indokolatlan elbocsátásokkal szemben, éppen ezért ellentétes a 24. cikkben foglaltakkal az indokolás nélküli felmentés lehetősége. A hivatkozott rendelkezést, amely a foglalkoztatás megszűnése esetére biztosítja a munkavállalók védelemhez való jogát, a hazai jogrendszerbe a 2009. évi VI. törvény vezette be. Az Alapjogi Charta és az Európai Szociális Charta által rögzített alapelvek érvényre juttatása az Emberi Jogok Európai Bírósága több eseti döntésében is megjelenik. Az előzőekből az következik, hogy az alkotmányellenessé minősített és az Alkotmánybíróság által megsemmisített Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontja az „uniós joggal” is ellentétes, ezért az erre alapított alperesi intézkedés emiatt is jogellenes.

A felperes hivatkozott a 2012. évi V. törvény 3. § (5) bekezdésére, amely szerint a közszolgálati tisztviselőkről szóló törvény (Kttv.) 193. és 194. §-át a folyamatban lévő perekben is alkalmazni kell. A bíróság az alperes által sem vitatott elmaradt illetmény és illetmény-különbözet összegét 5.578.216 forintban és 220.004 forintban határozta meg kamataival együtt, amelynek viselésére kötelezte az alperest. Mivel a munkáltató elzárta a felperest attól, hogy megismerhesse jogviszonya megszüntetésének indokát, 12 havi illetménynek megfelelő átalánykár megfizetésére is köteles. Az alperes fellebbezése és a felperes csatlakozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék 51.Mf.640.982/2013/5. számú közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét közbenső ítéletnek tekintette, és a jogellenességet megállapító rendelkezést helybenhagyta. Az ezt meghaladó ítéleti döntést hatályon kívül helyezte, és a jogkövetkezmények vonatkozásában az elsőfokú bíróságot a per további tárgyalására és új határozat hozatalára utasította.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság jogi indokaival és érveivel csak részben értett egyet, a döntést azonban a jogalap vonatkozásában érdemben helyesnek találta, míg a felperes összegszerű kereseti kérelmére vonatkozóan azt állapította meg, hogy a bíróság nem megfelelő jogszabály alapján rendelkezett a felperes elmaradt járandóságait illetően.

A másodfokú bíróság a tényállás kiegészítését követően rögzítette, hogy a felperes kérelme szerint a felmentése elsődlegesen az Egyezmény 6. cikk 1. pontjában foglalt hatékony bírói jogorvoslathoz való jog követelményébe ütközés okán jogellenes. Ezt meghaladóan az 1992. évi XXII. tv. (rég. Mt.) 4. §-ának (1) és (2) bekezdésében meghatározott rendeltetésszerű joggyakorlás követelményébe ütközést állította. Hivatkozott arra is, hogy a

felmentés az Európai Unió Alapjogi Chartájának 1. cikkébe (emberi méltósághoz való jog), 15. cikk 1. bekezdésébe (munkához való jog), 30. cikkébe (indokolatlan elbocsátással szembeni védelemhez való jog), valamint a 47. cikkébe (hatékony jogorvoslat joga) ütközik. A másodfokú bíróság tévesnek találta a felperes azon hivatkozását, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a kérelemhez és jogcímhez kötöttség elvét azzal, hogy a jogi hivatkozásait nem azok sorrendjében vizsgálta.

A másodfokú bíróság ítélete szerint a K.M.C. kontra Magyarország ügy alátámasztja, hogy hazai (nemzeti) munkaügyi bíróság előtt indított kormánytisztviselők ügyének tárgya nem azonos azoknak a kormánytisztviselőknek az ügyével, akik kérelmet terjesztettek elő az Európai Emberi Jogi Bírósághoz, mert „úgy vélték”, hogy az indokolás nélküli „elbocsátásuk” ellehetetlenítette a bírósághoz fordulás jogát.

Az Alapjogi Charta közvetlen alkalmazhatósága körében a másodfokú bíróság kifejtette, hogy annak hazai jogszabályok helyett való alkalmazása jelen jogvita eldöntése során kizárt. Nem adódhat olyan jogi helyzet, amelyet a felperes „látszólagos normakollízióknak” nevezett. Jogszerűen nem fordulhat elő, hogy a törvények és a jogszabályok közvetlen alkalmazása között választani kelljen olyan esetben, amikor az eljáró bíró által alkalmazandó nemzeti jogszabály nemzetközi jogszabályba ütközik. Ez a megállapítás érvényes az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, és ezért nemzetközi szerződésnek minősülő Egyezményre is. Az Alaptörvény ugyanis nemcsak rögzíti, hogy biztosítja a nemzetközi jogszabályok és a magyar jog összhangját, de annak garanciáit is megteremti.

Az alapvető emberi jogokat kinyilvánító Egyezményt kihirdető 1993. évi XXXI. törvény nemzetközi jogszabály, amely bár ugyanolyan szintű, mint bármely más belső törvény (kivéve az Alaptörvényt), azzal más törvény – és értelemszerűen egyéb alsóbb szintű jogszabály – nem lehet ellentétes.

A jelen jogvitát érintően azonban az Alkotmánybíróság nem a nemzetközi jogszabályba ütközés folytán már megsemmisítette a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontjának rendelkezését. Ugyanakkor azt is kimondta, hogy a megsemmisített rendelkezést – annak 2011. május 31-ei hatálya fennállásáig – mindenkire nézve kötelezően alkalmazni kell. Ezért a kérdés a továbbiakban már csak az lehet, hogy a megsemmisített, de a felmentés idején hatályos és az Alkotmánybíróság megállapítása szerint mindenkire nézve kötelező Ktjv. 8. § (1) bekezdés alapján érdemben hogyan bírálható el a jogvita az alapvető emberi jogokkal és nemzetközi munkajogi elvekkel összhangban.

A másodfokú bíróság ellentmondásosnak találta, hogy a felperes önrendelkezési jogát gyakorolva a munkaügyi bírósághoz határozott kereseti kérelmet terjesztett elő kérve a kormánytisztviselői jogviszonya jogellenességének megállapítását, valamint az alperes elmaradt illetmény, és az ún. átalánykár megfizetésére kötelezését. Ugyanakkor ezután elsődlegesen azon jogi hivatkozására alapította a

jogellenesség megállapítását, hogy sérült az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésében biztosított bírósághoz fordulás joga. Kétségtelenül nehezebb volt így a felperes igényének érvényesítése, de a kereset előterjesztése eredményes volt, a bíróságok ténylegesen az érdemi kérdésekre is kiterjedően foglalkoztak a kereseti kérelmével.

Az elsőfokú bíróság jogi következtetések alapján „bírói vélelmet” állított fel amellet, hogy az alperes rendeltetésellenes munkáltatói joggyakorlással szüntette meg a felperes kormánytisztviselői jogviszonyát, és ezen okból kimondott jogellenes felmentésre alapítottn hozta meg az érdemi döntését. A perben minden esetben a rendeltetésellenességet állító munkavállalónak kell állítását bizonyítania. Ugyanakkor még a bizonyítási teherre vonatkozó ellenkező álláspont érvényesülése esetén is helye van ellenbizonyításnak. Önmagában az a körülmény, hogy az alperes az intézkedését az alkotmánybírósági határozat közzétételét követően hozta meg, nem adhat alapot a rendeltetésellenes joggyakorlás bíróság által történő megállapítására.

A rendeltetésellenes munkáltatói intézkedés jogi lényege az, hogy minden formai és tartalmi követelménynek megfelel, de annak a munkáltató részéről fennálló rejtett, de a munkavállaló által bizonyítható célja a jog társadalmi rendeltetésével nem egyeztethető össze. A bizonyítás irányvonalának, és a bizonyítási teher alakulásának szempontjából a másodfokú bíróság kiemelt jelentőséget tulajdonított az Alapjogi Charta 30. cikkében kinyilvánított jognak, különösen annak a nemzeti jogszabályokkal és gyakorlattal összhangban történő alkalmazásának. Az alperes kifejezetten bizonyítani kívánta, hogy álláspontja szerint alapos indoka volt arra, hogy a felperes kormánytisztviselői jogviszonyát megszüntesse. Az elsőfokú bíróság az erre vonatkozó bizonyítási indítványokat nem utasította el, az ítélet indokolásában azokról említést sem tett. Ezért a másodfokú bíróság az ítéleti tényállást kiegészítette a felek bizonyítás körében tett előadásaival.

A másodfokú bíróság álláspontja szerint az alperes védekezésének figyelmen kívül hagyása esetén nem érvényesül a Pp. 1. §-a és 2. §-a szerinti, az ügy pártatlan megítéléséhez, valamint a fél tisztességes eljárás lefolytatásához való joga.

A felperes helyesen hivatkozott arra, hogy a munkaügyi bíróságnak alkalmaznia kell az Alapjogi Charta 30. cikkének rendelkezését, amely az indokolatlan elbocsátással szemben nyújt védelmet. A másodfokú bíróság csupán annak közvetlen, a nemzeti jogszabály félretételével történő, illetve szubszidiárius jellegű alkalmazásával nem értett egyet. A módosított Szociális Charta 24. cikkéből - függetlenül attól, hogy azt Magyarország nem ratifikálta - is azt az alapvető követelményt kell figyelembe venni, hogy „ne lehessen tényleges indok nélkül megszüntetni a munkavállalók jogviszonyát, amely összefügg a képességükkel és magatartásukkal”.

A másodfokú bíróság az alapvető jogelvekre, és az 1/2009. (VI.24.) PK véleményre figyelemmel - amely a bizonyításra és a bíróság e

körben teljesítendő kötelezettségére ad részletes eligazítást - állapította meg a perbeli bizonyítási szabályokat.

Az alperesi pozícióban lévő munkáltatók nem bármilyen előadásukat bizonyíthatják, hanem csak azokat, amelyek az indokolás mellőzésével közölt felmentéssel érintett munkavállalók által már a felmentés közlésekor is ismertek voltak, és amelyeket iratokkal is alá tudnak támasztani, valamint azok levezethetők a kormánytisztviselők, illetve a köztisztviselők jogviszonyára vonatkozó, perbeli időszakban hatályos törvényi rendelkezésekből. Az alperes bizonyítandó tényként a felperes nem megfelelő munkavégzésére hivatkozott, de ezt minősítéssel, teljesítményértékeléssel, vagyis okirati bizonyítékkal alátámasztani nem tudta. Önmagában az a körülmény, hogy a főosztályvezető elégedetlen volt a felperes munkavégzésével, vezetői teljesítményével és képességeivel, még akkor sem szolgálhatott a felmentés jogszerű indokául, amikor azt a munkáltatónak kötelezően írásban indokolnia kellett. Mivel kizárólag a felmentés közlése történt meg a felperessel jogszabályban megszabott módon, de a jogviszonyának megszüntetésére a munkáltatónak nem volt alapos indoka, az nem is lehetett jogszerű. Ebből következően az Alapjogi Charta 30. cikkébe foglalt alapvető jogelvet is figyelembe véve a másodfokú bíróság is azt állapította meg, hogy indokolatlan volt a felperes felmentése, ezért az alperes jogellenesen, de nem rendeltetésellenes joggyakorlással szüntette meg a jogviszonyt.

Az elsőfokú ítélet meghozatalakor a Kttv. 193. és 194. §-át kellett alkalmazni. E szerint ha nem rendeltetésellenes joggyakorlás folytán állapítja meg a munkaügyi bíróság a kormánytisztviselői (közszolgálati) jogviszony megszüntetésének jogellenességét, a jogviszony megszüntetéséről szóló jognyilatkozat szerinti időpontban ez megszűnik, de a kormánytisztviselő részére legalább 2, legfeljebb 24 havi illetményének megfelelő átalánykártérítést kell fizetni. Vizsgálni kell azt is, hogy a kormánytisztviselő mennyiben tett eleget a kárenyhítési kötelezettségének. Az elsőfokú bíróság nem az előbbi jogszabály alapján marasztalta az alperest, ezért az összecszerűség tekintetében folytatandó eljárásban az elsőfokú bíróságnak megfelelően rendelkeznie kell a felperes részére megállapítandó átalánykártérítés mértékéről és összegéről. Az alperes a felülvizsgálati kérelmében a jogerős közbenső ítélet hatályon kívül helyezése mellett elsődlegesen a jogszabályoknak megfelelő új határozat hozatalát, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezését kérte. A Pp. 3. §-ának (5) bekezdése, 166. §-ának (1) bekezdése, és a 206. §-ának (1) bekezdése megsértését panaszolta utalva a Kttv. 193. §-ának (4) és (5) bekezdésében foglaltakra, valamint a Ktjv. 8. §-ának (1) bekezdésében rögzítettekre, és az Mt. 4. § (1) és (2) bekezdésében szabályozottakra.

Az alperes álláspontja szerint önmagában nem minősül jogellenesnek, illetve rendeltetésellenes joggyakorlásnak az a körülmény, hogy a

felperes felmentésére olyan jogszabályi rendelkezés alapján került sor, amelynek alkotmányellenességét a felmentés időpontjában az Alkotmánybíróság már kimondta.

Az Alkotmánybíróság III/505/2012. számú határozatának indokolásában rögzítette, hogy a „pro futuro” megsemmisítés az alaptörvényellenes jogszabály határozott idejű alkalmazásának lehetőségével, és egyben kötelezettségével jár mindenki számára. A határozat indokolása kimondja továbbá azt is, hogy amikor az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes jogszabály hatályvesztését a jövőben meghatározott időpontban jelöli meg, akkor lényegében maga terjeszti ki az alkotmányellenes jogszabály alkalmazásának időtartamát, amely az ügyben eljáró bíróságok számára is irányadó.

A jogalkotó a szándéka szerint nem csupán a kormánytisztviselők felmentésének alaki-formai szabályait kívánta „liberalizálni”, hanem ez a jogviszony megszüntetésének tartalmi-lényegi vonatkozásaira is kiterjedt. A jogalkotói akarat arra irányult, hogy a jogviszony nemcsak írásba foglalt indokolás nélkül, hanem tényleges indokok nélkül, öncélúan is megszüntethető legyen, hiszen a jogalkotót semmi nem zárta el attól a lehetőségétől, hogy a felmentési okokat – a Ktv-hez hasonló módon – taxatív meghatározza. Az így megfogalmazott, egyértelmű jogalkotói szándék mellett az alperes jogszerűen és rendeltetésszerűen hozta meg intézkedését.

Az alperes a fellebbezésében is sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság ítélete a közszolgálati tisztségviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény (Kttv.) 193. §-ának (4) bekezdése alapján a jogszabályban rögzített maximális mértéket alkalmazva a felperes 12 havi illetményének megfelelő összegben állapította meg az átalánykártérítés összegét. Az elsőfokú bíróság nem mérlegelte kellő súllyal az eset körülményeit és azt, hogy az alperes intézkedése vitathatatlanul megfelelt az alkalmazandó törvényi szabályozásban foglaltaknak. A másodfokú bíróság a mérlegelés kérdéseire egyáltalán nem tért ki, közbenső ítéletének az összegszerűséggel kapcsolatos részében csak arra hívta fel a figyelmet, hogy az elsőfokú bíróság a hivatkozott jogszabály nem megfelelő rendelkezését alkalmazta.

Az alperes álláspontja szerint a közbenső ítélet a Pp. 3. § (5) bekezdésébe, 166. § (1) bekezdésébe, és a 206. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésekbe is ütközik. A bíróságok mellőzték az alperesi bizonyítási indítványt, e döntésnek az elsőfokú bíróság az indokát sem adta, míg a másodfokú bíróság által előadottak törvénysértőek.

A másodfokú bíróság az elsőfokú bírósághoz hasonlóan mellőzte az alperes bizonyítási indítványában felajánlott tanú meghallgatását azon indokolással, hogy H.J. főosztályvezető nyilatkozata akkor lenne releváns, ha az alperes olyan okirati bizonyítékkal is rendelkezne, amelynek alapján igazolható, hogy a megszüntetés alapos okkal történt.

A felperes 2010. október 1-jétől a korábbtól eltérő szervezeti

egységben, az előzőektől lényegesen eltérő feladatokat végzett. Ezen új körülmények közötti munkavégzése vonatkozásában pedig teljesítményértékelés nem készült, hiszen a törvény rendelkezése alapján a foglalkoztató az indokainak megjelölése nélkül szüntethette meg a jogviszonyt. Az alperes álláspontja szerint a másodfokú közbenső ítéletben hivatkozott 1/2009. (VI.24.) PK véleményben foglaltak nem lehetnek irányadók jelen ügyben, mivel az abban írtak egy korábbi törvényi rendelkezésen (1992. évi XXIII. törvény 17. §-ban foglaltakon) alapulnak, amely jelentősen eltér a Ktjv. jelen ügyben alkalmazandó szabályaitól.

A felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmet és felülvizsgálati ellenkérelmet terjesztett elő.

A csatlakozó felülvizsgálati kérelmében elsődlegesen a jogerős ítélet (helyesen közbenső ítélet) hatályon kívül helyezését, és a felperes keresetének történő helytadást kérte az elsőfokú ítélet hatályában történő fenntartása mellett, annak indokolásbeli kiegészítésével. A nemzetközi szerződésbe ütközés miatt a jogellenesség megállapítását indítványozta, mivel a felmentés a törvénnyel kihirdetett Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésébe ütközik, sérti a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét, továbbá uniós jogba (Alapjogi Charta 30. cikk), és az Európai Szociális Charta 24. cikkébe ütközik. Annak megállapítását is kérte, hogy a kormánytisztviselői jogviszonya az ítélet jogerőre emelkedésének napján szűnik meg. Ezt meghaladóan másodlagosan az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 32. § (2) bekezdése, és az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja alapján a Ktjv. 8. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe (az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésébe) ütközésének vizsgálatát, és az egyedi ügyben történő alkalmazási tilalom kimondását indítványozta. Az előző kérelmek elutasítása esetére a jogerős közbenső ítélet hatályában fenntartását, az alperes felülvizsgálati kérelmének elutasítását kérte.

A csatlakozó felülvizsgálati kérelem szerint a jogerős döntés mind eljárásjogi, mind anyagi jogi szempontból jogszabálysértő. A másodfokú bíróság a Pp. 253. §-ának (3) bekezdését megsértette, mivel az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem, és a fellebbezési ellenkérelem keretei között változtathatta meg. Sérült a Pp. 213. §-a és a 221. §-ának (1) bekezdése. A másodfokú bíróság jogszabályt sértve határozta meg a bizonyítandó tények körét és a bizonyítási teher szabályait, e körben téves a hivatkozás az ügyek pártatlan, tisztességes elbírálásának elvére is (Pp. 1. §, 2. §). A jogerős közbenső ítélet megsértette a Pp. 206. §-ának (1) bekezdését is, amely szerint a bíróság a tényállást a felek előadásának, és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg. A fellebbezés, a csatlakozó fellebbezés, sem pedig a fellebbezési ellenkérelem nem hivatkozott az elsőfokú ítélet azon megállapítására (annak estleges jogellenességére), miszerint a felmentés az uniós jogba (Alapjogi Charta 30. cikkébe), illetve a

Szociális Charta 24. cikkébe ütközne. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet azon rendelkezése jogszerűségét, miszerint a felperes felmentése az uniós jogba ütközik, anélkül tette vizsgálat tárgyává, hogy ezen ítéleti megállapítást az alperes fellebbezésében támadta, vagy azt a felperes vitatta volna.

Az első fokon megállapított Európai Szociális Charta 24. cikkébe ütközést a másodfokú bíróság mellőzte ítéletének indokolásából, holott ebben a kérdéskörben a Pp. 213. § (1) bekezdése, és a Pp. 221. § (1) bekezdése alapján azt kellett volna megállapítania, hogy az alperesi fellebbezés hiányában a felmentés jogellenessége már ezen az alapon fennáll.

Ezt meghaladóan a másodfokú bíróság jogalapot eldöntő közbenső ítélete a Pp. 213. § (3) bekezdése, és a 221. § (1) bekezdése alapján nem tartalmazhatna utasítást arra, hogy az elsőfokú bíróság az összekszerűség körében miként járjon el, hiszen a közbenső ítélet lényege, hogy a jogvita összekszerűségét nem érinti.

A felek perbeli előadása, és a másodfokú eljárásban csatolt „okiratok” alapján megállapítható a rendeltetésellenes joggyakorlás, amit a másodfokú bíróság tévesen értékelt.

Az alperes a felülvizsgálati kérelmében maga is akként nyilatkozott, hogy a perben bemutatott iratokon kívül a foglalkoztatott munkavégzésével kapcsolatos problémák dokumentálására nem került sor, ezzel pedig maga támasztotta alá a rendeltetésellenes joggyakorlást.

A jogellenesség tágabb kategória, melyen belül szűkebbet képez a rendeltetésellenesség esetköre, minden rendeltetésellenes felmentés jogellenes, de nem minden jogellenes felmentés rendeltetésellenes.

A Ktv. 60. §-a és a Kttv. 193. §-a a jogellenességen belül egy speciális, súlyosabb jogkövetkezményekkel járó esetnek tekinti a rendeltetésellenes joggyakorlást. Mindez következik egyrészt a fenti §-ok felépítéséből, valamint a Ktv. 60. § (3) - (4) bekezdése, illetve a 193. § (4) - (5) bekezdése visszautaló szabályának nyelvtani - logikai értelmezéséből, továbbá a kérhető jogkövetkezmények rendszeréből.

A másodfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az alperes joggyakorlása jogellenes volt, de nem rendeltetésellenes. Ez utóbbit önmagában alátámasztja a felmentés „időzítése”.

Az alperes felülvizsgálati kérelmének hivatkozása szerint a jogalkotó nem csupán alaki - formai, hanem tartalmi - lényegi szempontból is a kormánytisztviselők felmentésének liberalizálását kívánta, így nem csupán írásba foglalt indokolás nélkül, hanem tényleges indokok nélkül is megszüntethető a jogviszony.

A felperes álláspontja szerint az Egyezmény kétségtelenül belső jogi norma, így az alkalmazandó. A másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy ezt Magyarországon törvény hirdette ki, így a magyar jog integráns része, és az Egyezmény alkalmazása minden állami szervnek feladata. A másodfokú bíróság azt is figyelmen kívül hagyta, hogy az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdése nem önmagában a jogorvoslatot, hanem a hatékony jogorvoslatot biztosítja.

A nemzetközi bírói fórum döntésének figyelembevétele kötelezi az egyedi ügyben eljáró bírót is, mivel ennek a szabálynak a címzettje minden jogalkalmazó.

A felperes a felülvizsgálati ellenkérelmében állította, hogy az alperes felülvizsgálattal nem támadta, és nem fejtette ki a munkáltatói intézkedés jogellenessége (és nem rendeltetésellenessége) kimondását megalapozó anyagi jogi szabályok tekintetében álláspontját, vagyis ennek megsértésére a felmentés jogellenességével összefüggésben nem hivatkozott.

A felperes osztotta a másodfokú bíróság azon álláspontját, hogy a felmentés jogellenessége levezethető az alapvető emberi jogi elvekből is, ezen álláspontot az alperes felülvizsgálati kérelme érdemben nem vonta kétségbe. A jogalapot eldöntő közbenső ítéletnek egyáltalán nem kellene kitérnie az összecszerűség kérdéseire a Pp. 213. § (3) bekezdésére, és a 221. § (1) bekezdésére is figyelemmel. A Pp. 193. §-a alapján olyan tényállásra vonatkozóan, amely okirattal bizonyítható, a bíróság az egyéb bizonyítást mellőzheti, így az alperes által felajánlott tanúbizonyítás fogatosítása sem volt kötelező.

A felülvizsgálati kérelem az alábbiak szerint alapos, a csatlakozó felülvizsgálati kérelem megalapozatlan.

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta [Pp. 275. § (2) bekezdés] felül az azokban megjelölt körben.

A felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelmében - egyebek mellett - eljárásjogi szabálysértésekre utalt. Állította, hogy fellebbezés és csatlakozó fellebbezés hiányában a másodfokú bíróság a fellebbezés keretein túlterjeszkedve vizsgálta az Alapjogi Charta 30. cikkébe ütközést [Pp. 253. § (3) bekezdés]. Az Európai Szociális Charta 24. cikkével összefüggő elsőfokú ítéleti döntést pedig a jogerős közbenső ítélet nem érintette, e körben érdemi megállapításokat nem tett, holott azt kellett volna rögzítenie, hogy fellebbezés hiányában már ezen az alapon megállapítható a jogellenesség.

A felperes csatlakozó felülvizsgálati kérelme a fentiek alapján ugyan eljárásjogi jogsértésként megjelölt, azonban a felmentés Szociális Chartába és Alapjogi Chartába ütközése miatt a jogalapba, és így az ügy érdemére vonatkozó jogkérdéseket érint. Ebből adódóan mindez az alperes felülvizsgálati kérelmén túlmutató jogalapként önállóan, felülvizsgálati kérelemmel lett volna érvényesíthető. Az alperes ugyanis ebben a körben nem hivatkozott jogszabálysértésre, így a felperesnek csupán a csatlakozó felülvizsgálati kérelmében előterjesztett álláspontja az Alapjogi Chartát és a Szociális Chartát érintően nem volt érdemben vizsgálható [Pp. 273. § (6) bekezdés].

Alaptalanul állította a felperes, hogy az alperes nem fejtette ki érvelését a munkáltatói intézkedés jogellenessége kimondását megalapozó anyagi jogi szabályok megsértése tekintetében. Ezzel szemben az alperes mind a jogellenességet, mind a

rendeltetésellenes joggyakorlást érintően előadta érveit, és megjelölte a sérelmezett jogszabályokat, közöttük a Ktjv. 8. §-át, illetve az Mt. 4. §-ában rögzítetteket. Erre figyelemmel e körben eljárásjogi jogszabálysértés sem volt megállapítható.

Az Alkotmánybíróság a 8/2011. (II.18.) AB határozatában megállapította, hogy a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontja alkotmányellenes, sérti az Alkotmány 70/B. § (1) bekezdésében szabályozott munkához való jogot, a 70. § (6) bekezdésében szabályozott közhivatal viseléséhez való jogot, az 57. § (1) bekezdésében szabályozott bírósághoz fordulás jogát, és az Alkotmány 54. cikk (1) bekezdése szerinti emberi méltósághoz való jogot.

Az 1989. évi XXXII. törvény (régi Abtv.) 43. § (4) bekezdése alapján a sérelmezett rendelkezést a jövőre nézve 2011. május 31-ei hatállyal semmisítette meg az Alkotmánybíróság a 34/2012. (VII.17.) AB határozatában amelyet bírói kezdeményezések tárgyában hozott. Kifejtette, hogy a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontjának alkotmányellenességét az Alkotmány olyan rendelkezései alapján állapította meg, amelyeket az Alaptörvény tartalmilag azonosan foglal magában, továbbá annak az Alkotmány 57. cikk (1) bekezdésbe ütközését az Egyezmény 6. cikk 1. bekezdésében foglalt bírói jogvédelmi garanciák fényében értékelte [8/2011. (II.18.) AB határozat IV.6. pont]. Ezért e körben a felülvizsgálati eljárásban az alaptörvényellenesség vizsgálata már nem volt indokolt, továbbá az Alkotmánybíróság 8/2011. (II.18.) AB határozatában kifejtettek miatt okafogyottá vált az Alkotmánybíróság megkeresése a Kúria részéről. Az Alkotmánybíróság határozatában pedig egyértelműen kimondta, hogy 2011. május 31-e előtt a megsemmisített jogszabályt alkalmazni kell, ezt követi a következetes ítélkezési gyakorlat (Mfv.I.10.094/2014/7.).

A fentiekből következik, hogy a felperes felmentése közlésének időpontjában a Ktjv. 8. § (1) bekezdés b) pontja alkalmazandó volt. A 34/2012. (VII.17.) AB határozat indokolása szerint „az Alkotmánybíróságnak lehetősége van az Abtv. alapján arra, hogy a jogkövetkezményeket az alaptörvényellenességet megállapító határozatában viszonylag szabadon határozza meg, és a következményeket illetően az egyedi esetekben mérlegeljen a jogbiztonság, az egyéni jogok védelme, és az alaptörvényi védelem szempontjai között ... a pro futuro megsemmisítés ... az alaptörvényellenes jogszabály határozott idejű alkalmazása lehetőségével, és egyben kötelezettségével jár mindenki számára. Azt is figyelembe kell venni, hogy az Alkotmánybíróság 1813/B/2010. AB határozatában egyértelművé tette, hogy amikor az Alkotmánybíróság törvényi felhatalmazással élve ... az alkotmányellenes jogszabály hatályvesztését a jövőben meghatározott időpontban jelöli meg, akkor lényegében maga terjeszti ki az alkotmányellenes jogszabály alkalmazásának időtartamát, ami az ügyben eljáró bíróság számára is irányadó”.

A jogerős közbenső ítélet helytállóan fejtette ki, hogy a felmentés

közlésekor még hatályos jogszabály alkalmazandó volt, vagyis az alperes joggyakorlása önmagában nem rendeltetésellenes az Mt. 4. §-ának (2) bekezdése alapján azért, mert olyan időpontban hozta meg határozatát, amikor az Alkotmánybíróság döntése előtte is ismert volt.

Az MK. 95. számú állásfoglalás 4. pontja szerint a rendeltetésellenesség akkor állapítható meg, ha a körülmények arra engednek következtetni, hogy a jogviszony alanyainak joggyakorlása az Mt. 4. § (2) bekezdésében foglalt, nem taxatív felsorolásnak minősülő jogellenes célok elérésére irányult. Azonban a rendeltetésellenességet megalapozó tényeket (így például azt, hogy az alperes célja a felperes érdekérvényesítési lehetőségének korlátozása, indok nélküli eltávolítása volt) az erre hivatkozó félnek kell bizonyítania. Ebből következően a felperest terhelte a bizonyítás arra vonatkozóan, hogy az alperes a jogviszony megszüntetés jogát visszaélésszerűen gyakorolta (Pp. 164. §).

A felperes az eljárás során és a csatlakozó felülvizsgálati kérelmében is csak arra hivatkozott, hogy a munkáltatói intézkedés egyrészt rendeltetésellenes annak „időzítése” miatt, másrészt nemcsak indokolás, de indok nélkül lehetett eltávolítani, amely lehetőséget az alperes visszaélésszerűen gyakorolt.

A rendeltetésellenesség bizonyítása körében érvényesülő speciális szabályok alapján a felperest terhelte annak igazolása, hogy a munkáltató intézkedése jogos érdekének csorbítását célozta. Ebben a körben azonban konkrét indokot nem jelölt meg, az alperest pedig csak abban a tekintetben terhelte volna védekezési vagy bizonyítási (ellenbizonyítási) kötelezettség, amelyet a felperes a rendeltetésellenesség alátámasztására előadott volna. Azon felperesi érvelés, hogy „a valós indokokkal a mai napig nem számolt el az alperes” (22.M.3656/12/10. számú jegyzőkönyv, 3. oldal 3. bekezdés) nem alkalmas a rendeltetésellenes joggyakorlás alátámasztására. Határozott tényállítás nem történt, a rendeltetésellenesség körében a felperes konkrét bizonyítékot nem szolgáltatott, így az alperesnek nem kellett a felmentés tényleges okát bizonyítania – sem okirattal sem egyéb módon –, mivel törvényi lehetősége volt a jogviszony indokolás nélküli megszüntetésére. A másodfokú bíróság ezzel ellentétes okfejtése téves. A bírói gyakorlat pedig következetes abban, hogy önmagában az alkotmánybírósági határozatot követően közölt indokolás nélküli felmentés nem rendeltetésellenes.

Tekintettel arra, hogy az alperes hatályos, mindenkre kötelező jogszabály alapján szüntette meg a felperes jogviszonyát, aki a rendeltetésellenes joggyakorlást bizonyítani nem tudta, a munkáltató intézkedése jogellenesnek nem tekinthető [Ktjv. 8. § (1) bekezdés]. Erre figyelemmel az összecszerűség körében a felülvizsgálati és csatlakozó felülvizsgálati kérelemben írtak vizsgálata szükségtelen volt.

A kifejtettekre tekintettel a Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét

megváltoztatta, és a keresetet elutasította a Pp. 275. §-ának (4) bekezdése értelmében.

A felperesnek perköltséget a Pp. 78. §-ának (1) bekezdése alapján kell fizetnie.

A felperes illetékfizetési kötelezettsége az adott ügyben irányadó 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (2) bekezdésén alapul.

Budapest, 2014. december 8.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Hajdu Edit s.k. bíró

A kiadmány hiteléül: Nné tisztviselő